

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра філософії та політології

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи
з обов'язкової освітньої компоненти

"ФІЛОСОФІЯ"

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія

Укладач: Оксана ЧАПЛІНСЬКА

ЖИТОМИР
2023

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
протокол № 9 від 28 квітня 2023 р.*

Рецензенти:

Світлана ШЕВЧУК – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Поліського національного університету

Людмила ШКІЛЬ – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Віктор ЗАГЛАДА – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та політології Житомирського державного університету імені Івана Франка

М 54 Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з обов'язкової освітньої компоненти "Філософія" для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія / уклад. О. Чаплінська. Житомир: Видавництво ЖДУ імені Івана Франка, 2023. 28 с.

Видання підготовлене з метою надати методичну допомогу здобувачам спеціальності 052 Політологія у вивченні освітньої компоненти "Філософія". Методична розробка містить опис і структуру освітньої компоненти, методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачами і список рекомендованої літератури.

© Житомирський державний
університет імені Івана Франка

УДК 1:378.22(072)

М 54

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Опис освітньої компоненти.....	6
Структура освітньої компоненти.....	7
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи	8
Рекомендована література.....	25

ВСТУП

Освітня компонента "Філософія" знайомить здобувачів вищої освіти з основними досягненнями світової та вітчизняної філософської думки, розкриває сутність основних понять та проблем філософії, їх еволюцію та значення у процесі формування світогляду особистості.

Метою вивчення освітньої компоненти є оволодіння знаннями, які вивчають буття як духовне і соціальне явище з глибоким культурологічним підтекстом.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти "Філософія" є:

- розкрити предмет, структуру й методологію філософії, з урахуванням міждисциплінарних зв'язків з іншими галузями гуманітарних і суспільних наук;
- сформувати у здобувачів розуміння феномену філософії як явища суспільного буття;
- оволодіти основними категоріями, термінами і поняттями освітньої компоненти;
- розуміти сутність ідеології утвердження й ідеології спростування тих або інших філософських концепцій;
- удосконалити вміння грамотно і толерантно проводити світоглядний діалог, розуміти інших людей, незалежно від їх ставлення до проблем буття і пізнання.

Змістовно освітня компонента "Філософія" спрямована на формування здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. Під час її вивчення формуються і вдосконалюються наступні компетентності та програмні результати навчання:

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки;

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки;
- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
- здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності;
- здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців;
- здатність планувати та здійснювати власне наукове дослідження, присвячене аналізу явищ і процесів суспільно-політичного життя, питань європейської та євроатлантичної інтеграції;
- здатність створювати належний психологічний клімат в команді, виявляти шляхи оптимізації управління груповою діяльністю, формувати і підтримувати психологічну готовність групи до виконання професійних обов'язків;
- здатність пізнання особливостей функціонування механізмів взаємодії людини і локальної спільноти, інститутів політичної системи на локальному, регіональному та національному рівнях, вміння аналізувати питання європейської та євроатлантичної інтеграції;
- вміти критично мислити у сфері професійної діяльності;
- розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення;

Опис освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова	
	052 Політологія		
Модулів – 1	Політологія	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 120		II	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,9 самостійної роботи здобувача – 4,8	перший (бакалаврський)	22 год.	–
		Практичні / Семінарські	
		22 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		76 год.	–
		Індивідуальна робота	
–	–		
		Вид контролю: екзамен	

Структура освітньої компоненти

Назви тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Всього	У тому числі					У тому числі				
		Лекції	Практичні/Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття	Всього	Лекції	Практичні/Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Модуль I. Історія та система філософського знання											
Тема 1. Предмет філософії	7	2	2		3						
Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу	5				5						
Тема 3 Антична філософія	6	2			4						
Тема 4. Філософія середніх віків та епохи Відродження	6	2			4						
Тема 5. Філософія Нового часу	7	2			5						
Тема 6. Німецька ідеалістична філософія	7	2			5						
Тема 7. Західна посткласична філософія др. п. XIX ст. – поч. XX ст.	9	4			5						
Тема 8. Світова філософія др. п. XX ст. – поч. XXI ст.	11	6			5						
Тема 9. Історія філософської думки в Україні.	7	2			5						
Тема 10. Філософське розуміння світу. Буття, матерія, Всесвіт.	9		4		5						
Тема 11. Гносеологія	7		2		5						
Тема 12. Проблеми методології у сучасній філософії.	7		2		5						
Тема 13. Філософська антропологія	9		4		5						
Тема 14. Проблема свідомості у сучасній філософії	7		2		5						
Тема 15. Соціальна філософія та філософія історії	9		4		5						
Тема 16. Філософія у контексті сучасної глобалізації.	7		2		5						
Разом за модулем 1	120	22	22		76	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	22	22		76	-	-	-	-	-	-

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З "ФІЛОСОФІЇ"

Самостійна робота – ефективний і продуктивний вид навчальної діяльності, котрий передбачає узагальнення та систематизацію знань, розвиток пізнавальних здібностей, відповідальності, організованості, самостійності, творчої ініціативи, а також здібності до самоосвіти. Належним чином організована, систематична та цілеспрямована самостійна робота сприяє не тільки набуттю умінь і навичок аналізувати та узагальнювати навчальний матеріал освітньої компоненти, а й формуванню переконань, вмінню підбирати аргументацію для утвердження або спростування відповідної позиції, комунікувати на засадах толерантності та поваги до іншого. Як вид роботи вона передбачає:

- ✓ наявність усвідомленої мети, що сприяє пошуку найбільш раціональних та ефективних способів і форм навчання;
- ✓ систематичність і послідовність вивчення необхідної суми філософських знань;
- ✓ забезпечення раціональної організації умов для самостійної роботи (планування часу, вибір підручників, довідкової літератури або інтернет-ресурсів)

Під час вивчення освітньої компоненти "Філософія" самостійна робота здійснюється за такими напрямками:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка теоретичних питань за темою семінарського заняття;
- опрацювання (читання, аналіз) філософських праць, навчальної та довідкової літератури;
- підготовка до підсумкової модульної роботи;
- підготовка до екзамену.

Модуль I. Історія та система філософського знання.

Завдання для самостійної роботи №1

Тема. Предмет філософії.

План

1. Поняття світогляду. Онтологія, гносеологія, методологія та проблема людини у структурі світогляду. Історичні типи світогляду .
2. Виникнення філософії. Специфіка філософського знання. Предмет філософії.
3. Функції філософії та її значення в суспільстві

Основні терміни та поняття: світогляд, онтологія, філософія, філософська антропологія, гносеологія, праксеологія, аксіологія, етика, естетика, філософський монізм, філософський дуалізм, ідеалізм, матеріалізм, об'єктивний ідеалізм, суб'єктивний ідеалізм, релігія, міфологія, метафізика, мудрість, філософська ідея, філософське вчення, філософська школа, філософська течія, філософський напрям

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Опрацюйте тему за лекційним матеріалом. Світогляд і його роль у житті особистості та суспільства. Структура світогляду. Співвідношення світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння і світопереживання як різних форм світогляду. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, наука, філософія. Походження поняття "філософія". Її предмет в історичному розвитку. Особливості філософських знань. Функції філософії. Її місце в системі людського пізнання та духовної діяльності. Гуманістичний зміст філософії.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Продемонструйте зміну змісту поняття "філософія" протягом історії. Чому це відбувалось?
2. Обґрунтуйте соціальну спрямованість філософії.
3. Сформулюйте аргументи і контраргументи щодо тези Ф. Бекона "Той, хто в вивченні філософії і в вивченні загальних законів бачить пусте і безглузде заняття, не помічає, що саме від них надходять життєві соки в усі окремі професії та мистецтва".
4. Філософ-антрополог М. Шелер, говорячи про філософський світогляд, виділив три види знання: 1) знання заради панування; 2) знання задля освіти людини; 3) метафізичне знання, або знання ради спасіння. Чи погоджуєтесь Ви з тим, що останній тип знання і є філософським світоглядом?
5. Існує думка, що завдання філософії не в тому, щоб заспокоювати людей, а в тому, щоб бентежити їх. Підтвердіть або спростуйте цю тезу.

Завдання для самостійної роботи № 2

Тема. Філософія Стародавнього Сходу.

План

1. Особливості та західного типів філософування.
2. Перші філософи, філософські вчення та школи Стародавньої Індії.

Буддизм.

3. Філософія Стародавнього Китаю (конфуціанство, даосизм, моїзм).

Основні терміни та поняття: : карма, сансара, гуни (саттва, раджас, тамас), варни, брахман, атман, упанішади, буддизм, інь, ян, дао, виправлення імен, шляхетна людина, піднебесна країна, конфуціанство, даосизм, веданта, буддизм, канонічні джерела.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Проблема "Схід – Захід" в сучасній філософії та культурології. Особливості східного і західного типів філософування. Культурно-історичні передумови зародження філософської думки в країнах Стародавнього Сходу. "Веди" як духовне підґрунтя філософського знання. Ортодоксальні та неортодоксальні філософські школи. Головні філософські школи Стародавньої Індії про людину. Буддизм як релігійно-філософська школа: вчення про чотири благородні істини, "восьмирічний шлях", нірвана. Філософські школи Стародавнього Китаю. "Книга перемін" як основа філософського знання. Конфуціанство про людину та її виховання. Даосизм про начала буття та ідеал мудреця.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Проаналізуйте відмінності у східній та західній парадигмі філософування.
2. Окресліть джерела філософії Стародавньої Індії.
3. Охарактеризуйте основні ідеї буддизму.
4. Якими чеснотами повинна володіти людина за конфуціанством?
5. Наведіть приклади, які підтверджують вплив ідей філософії Стародавнього Сходу на сучасну культуру.

Завдання для самостійної роботи № 3

Тема. Антична філософія

1. Виникнення й особливості античної філософі.
2. Натурфілософський період.
3. Класичний період. Філософія Платона. Філософія Аристотеля.
4. Римсько-елліністична філософія.

Основні терміни та поняття: першооснова суцього, архе, натурфілософія, космоцентризм, логос, атомізм, діалектика, ідея, матерія і форма, органон, релятивізм, гедонізм, атараксія, фаталізм, еманация, віра, душа.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Повторіть лекційний матеріал. Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. З'ясуйте які чинники сприяли виникненню філософії у Стародавній Греції. Охарактеризуйте її особливості в цей період, зацентрувавши увагу на космоцентризмі. Далі потрібно розглянути й охарактеризувати перші філософські школи Греції та її перших філософів: Мілетська школа (Фалес, Анаксимандр, Анаксімен), Геракліт Ефеський, Піфагор, Емпедокл, Анаксагор, Демокріт. Проаналізуйте як ними вирішувалась проблема першооснови. Причини переорієнтації античної філософії з натурфілософії на проблему людини, роль софістів у цьому. Сократ: філософування як спосіб життя. Філософія Платона. Філософія Аристотеля. Окресліть відмінності римсько-елліністичної філософії від класичної грецької. Домінування морально-етичної проблематики увиразніть, звернувшись до здобутків епікуреїзму, скептицизму, стоїцизму і неоплатонізму.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Обґрунтуйте космоцентризм античної філософії.
2. Як співвідносились філософія та мудрість в античній філософії?
3. Аргументуйте наївний матеріалізм натурфілософії.
4. Як Ви вважаєте, чому платонівська "ідеальна держава" філософами ХХ ст., до прикладу К. Попером, була потрактована як праобраз тоталітарних держав?
5. Платон вважав, що мудра людина – це та, що пізнає істину і здобуває безсмертя. "У рід богів нікому не дозволено потрапити, якщо він не займається філософією", – вважав Платон. Чому для здобуття безсмертя необхідні саме заняття філософією? Як це пов'язано з вченням Платона про людину, її душу і тіло?
6. Етика Аристотеля – етика чеснот, а чеснота для нього – це золота середина між крайнощами: "Як у пристрастях, так і у вчинках, вади відступають від належного або у бік надлишку, або у бік нестачі. Чеснота ж уміє знаходити середину і її обирає". Наприклад, відчуття гумору – середина між блюзнірством і дикунством (варварством). Спробуйте доповнити список чеснот:
 - а) середина скупості і марнотратства –
 - б) середина чванливості і приниження –

- c) середина заздрощів і злорадства –
- d) середина безсоромності і сором'язливості –
- e) середина норавливості і підлабузництва

7. Охарактеризуйте етичні стратегії епікуреїзму, стоїцизму, скептицизму і неоплатонізму.

Завдання для самостійної роботи № 4

Тема. Філософія середніх віків та епохи Відродження.

План

1. Середньовічна філософія. Теоцентризм. Патристика.
2. Схоластика. Проблема універсалій. Проблема співвідношення розуму і віри.
3. Філософія епохи Відродження. Антропоцентризм. Пантеїзм.

Основні терміни та поняття: теоцентризм, два гради, творення, креаціонізм, одкровення, сутність та існування, надприродне знання, природне знання, абсолют, дух, душа, ієрархія, універсалії, реалізм, номіналізм, істини віри, істини розуму, гуманізм, антропоцентризм, пантеїзм.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Повторіть лекційний матеріал. Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Окресліть філософсько-релігійні, історичні, соціальні та культурні передумови виникнення середньовічної філософії. Теоцентризм. Апологетика і її завдання. Патристика. Основні ідеї філософії Аврелія Августина: сповідь як філософування; зв'язок людини з Богом; проблема добра і зла; співвідношення віри і розуму; проблема часу і вічності; проблема сенсу історії. Схоластика. Дискусія про універсалії: номіналізм, реалізм. Тома Аквінський: розум та віра, істини розуму та істини одкровення, Божественне буття і буття світу, п'ять доказів буття Бога. Вільям Оккам: концепція "двох істин" та визволення філософії від теології, "бритва Оккама". Розуміння дихотомії розум – віра у середньовічній філософії. Особливості філософії епохи Відродження виходять з її, по-перше, критичного ставлення до схоластики, по-друге, повороту від теоцентризму до гуманізму, антропоцентризму, пантеїзму й протестантизму. Філософія Відродження: гуманізм (Данте, Ф. Петрарка, Е. Роттердамський), неоплатонізм (Піко делла Мірандола) і пантеїзм (М. Кузанський).

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Визначте парадигму середньовічної західноєвропейської філософії.
2. "Воля в нас завжди вільна, але не завжди добра" – яку роль належить Августин свободі волі людини, за філософією Аврелія Августина.

3. Критика гуманізму: "Вважають, що гуманізм розкрив людську індивідуальність, звільнив від тієї пригніченості, яка була в середньовічному житті, направив її на вільний шлях самоствердження і творчості. Але в гуманізмі є початок і протилежної позиції. Гуманізм не тільки утверджував впевненість людини в своїх силах, не тільки підносив людину, але і принижував людину, тому що перестав вважати її істотою вищого, Божественного походження, не став стверджувати її небесну батьківщину і почав стверджувати виключно її земну батьківщину і земне походження. Через це гуманізм понизив ранг людини". Прокоментуйте зазначене і спробуйте дати свою оцінку.

4. Чому Тому Аквінського вважать систематизатором середньовічної схоластики.

5. Охарактеризуйте гуманізм Італії.

Завдання для самостійної роботи № 5

Тема. Філософія Нового часу.

План

1. Переосмислення завдань філософії в XVII ст.. Проблема методу пізнання.
2. Емпіризм (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Дж. Локк).
3. Раціоналізм (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц).
4. Французьке Просвітництво.

Основні терміни та поняття: картина світу, науковий метод, раціоцентризм, раціоналізм, емпіризм, сенсуалізм, суб'єкт, об'єкт, субстанція, деїзм, дуалізм, індукція, дедукція, природний стан, громадянський стан, суспільний договір, суспільне середовище, суспільний прогрес, монади, матерія.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Повторіть лекційний матеріал. Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Охарактеризуйте соціокультурні зміни в Західній Європі цього періоду, зокрема перехід до індустріального суспільства, раціонального суспільства, раціоналістичного світогляду й експериментального природознавства. Необхідно показати тематичну відмінність філософії XVI – XVII ст. від попередніх періодів, а також зміну світоглядної парадигми. З'ясуйте причин методологічних пошуків. Емпіризм: Ф. Бекон, Т. Гоббс, Дж. Локк. Індукція, досвідно-експериментальний метод пізнання, "ідоли" розуму, *tabula rasa*. Раціоналізм: Р. Декарта, Б. Спіноза, Г. Лейбніц. Дедуктивний метод. Вроджені ідеї. "Cogito ergo sum". Філософія Просвітництва: Й. Гердер, Ш. Монтеск'є, Вольтера, Ж.-Ж. Руссо.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Чому методологічна проблематика домінуюча для філософії Нового часу?
2. Як вирішується проблема методу пізнання Ф. Беконом?
3. На Вашу думку, свідомість людини є *tabula rasa* чи їй притаманні вроджені ідеї? Обґрунтуйте свою думку.
4. Охарактеризуйте просвітницькі погляди Вольтера.
5. Який образ людини було спродуковано у філософії французького матеріалізму?

Завдання для самостійної роботи № 6

Тема. Німецька ідеалістична філософія.

План

1. Особливості та значення німецької ідеалістичної філософії.
2. Теоретична і "практична" філософія І. Канта.
3. Діалектичний метод і філософська система Г. Гегеля.
4. Філософські ідеї Л. Фейєрбаха.

Основні терміни та поняття: активність суб'єкта, коперніканський переворот, апіоризм, категоричний імператив, діалектика, діалектична логіка, розвиток, суперечності, заперечення заперечення, філософський метод, філософська система, антропологічний принцип, родові сутнісні сили людини, відчуження, релігія любові.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Повторіть лекційний матеріал. Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Розгляд німецької ідеалістичної філософії кінця XVIII – першої половини XIX ст. варто починати із аналізу соціальних та інтелектуальних передумов виникнення цієї філософії, її особливостей, та основних принципів: принцип активності суб'єкта, принципи діалектики, антропологічний принцип. Філософія І. Канта: "Критика чистого розуму" і "Критика практичного розуму". Коперніканський переворот і категоричний імператив. Діалектичний метод Г. Гегеля. Принципи діалектики. Суперечність між його діалектичним методом і філософською системою. Антропологічно-матеріалістичні ідеї у філософії Л. Фейєрбаха. Критика релігії.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Охарактеризуйте здобутки німецької ідеалістичної філософії.
2. І. Кант: "Дві речі наповнюють моє серце новим і постійно зростаючим трепетом і захопленням: це зоряне небо наді мною і моральний закон усередині мене". Як би Ви прокоментували цю тезу?

3. Порівняйте яким чином співвідносяться "теоретичний розум" і "практичний розум" у філософії І. Канта.

4. Розкрийте систему абсолютного ідеалізму філософії Г. Гегеля.

5. Проаналізуйте висловлювання Л. Фейєрбаха: "Якщо філософія повинна замінити релігію, то, залишаючись філософією, вона повинна стати релігією, вона повинна включити – у відповідній формі – те, що складає сутність релігії, повинна включити переваги релігії"; "У наш час християнство більше не задовольняє людей ні практично, ні теоретично. Воно заперечується духом і серцем, наукою і життям, мистецтвом та індустрією. На місце віри приходить невіра, на місце Біблії – розум, релігію і церкву замінює політика, небо замінює земля, молитви – праця, пекло – матеріальна потреба, Христа – людина. У цих умовах заперечення християнства відкриває нову епоху, яка потребує нової філософії і народжує її. Ця антропологічна філософія як релігія людини заснована на принципі «людина людині – Бог»". Поясніть ставлення Л. Фейєрбаха до релігії і філософії. Висловіть свою думку щодо статусу релігії.

Завдання для самостійної роботи № 7

Тема. Західна посткласична філософія др. п. ХІХ ст. – поч. ХХ ст.

План

1. Критики класичної філософії. Посткласичне філософування.
2. Ірраціоналістична філософія (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, С. К'єркегор).
3. Позитивізм О. Конта.
4. Філософія прагматизму у сучасній західній філософії.
5. Марксизм. Проблема людини у творах К. Маркса

Основні терміни та поняття: ірраціоналізм, воля до життя, світова воля, песимізм, бажання і страждання, воля до влади, надлюдина, стадії перетворення духу, екзистенція, естетична, етична і релігійні стадії, існування, філософія науки, закон трьох стадій, закон енциклопедичності, позитивізм, позитивне, практика, відчуження, матеріалістичне розуміння історії, формація, базис і надбудова.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Повторіть лекційний матеріал. Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Особливості пост класичної філософії у др. пол. ХІХ ст. та основну стратегії її розвитку. Ірраціоналістична філософія А. Шопенгауера (воля до життя), Ф. Ніцше (воля до влади) і С. К'єркегора (екзистенція). Сцієнтична філософія. Позитивізм О. Конта: "закон трьох стадій", "закон енциклопедичності", "закон підпорядкування уявлень спостереженням". Філософія К. Маркса. Історичні і теоретичні витоки марксистської філософії. Концепція практики. Матеріалістичне розуміння історії (формації, виробничі відносини, продуктивні сили, антагонізми, базис, надбудова).

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Наведіть аргументи, які підтверджували тезу про те, що філософія А. Шопенгауера є особливим синтезом буддизму, філософії Платона і філософії І. Канта.
2. Розкрийте основні ідеї "філософії життя" Ф. Ніцше?
3. Чому на Вашу думку стихією С. К'єркегора була самотність і він прагнув "...бути одним, буквально одним у світі"?
4. За яким принципом О. Конт формує свою класифікацію наук?
5. У чому полягає загроза відчуження за К. Марксом?

Завдання для самостійної роботи № 8

Тема. Світова філософія др. п. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

План

1. Загальні особливості філософії др. п. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.
2. Феноменологія Е. Гуссерля.
3. Філософія екзистенціалізму.
4. Герменевтична філософія.
5. Структуралізм і постструктуралізм.
6. Постмодернізм.

Основні терміни та поняття: світоглядний плюралізм, феномени, "життєвий світ", феноменологічна редукція, екзистенціалізм, свобода, абсурд, межова ситуація, турбота, тривога, спів-буття, справжнє і несправжнє буття, структурна антропологія, бінарні опозиції, міфами, примітивне й інженерне мислення, структура і структурація, текст, письмо, герменевтичні коло, герменевтичний трикутник, смерть Автора, функції Скриптора, ацентризм, деконструкція, гіпертекст, симулякри.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Повторіть лекційний матеріал. Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Змістовні та предметні орієнтації філософії ХХ ст. – ХХІ ст., її особливості. Феноменологія Е. Гуссерля: інтенційність, феноменологічна редукція й "життєвий світ". Екзистенціалізм: "фундаментальна онтологія" М. Гайдеггера, проблема людини Ж.-П. Сартра, "буття в абсурді" А. Камю. Філософська герменевтика. Г.-Г. Гадамер. Структуралізм і постструктуралізм. Структурна антропологія К. Леві-Строса. Лінгвістична тривога. Р. Барт: структурація, текст і письмо, Смерть Автора, поява Скриптора. Філософські ідеї постмодернізму (Ж.-Ф. Ліотар, Ж. Дерріда, Ж. Бодрійяр).

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Опишіть алгоритм феноменологічної редукції.

2. Чи погоджуєтесь Ви з твердженням А. Камю "бунтую, отже існуємо"? Аргументуйте свою позицію.
3. Чому людина приречена на свободу?
4. Яка роль належить забобону і традиції? Яким є екзистенціал розуміння у герменевтиці Г.-Г. Гадамера?
5. Охарактеризуйте риси постмодернізму.

Завдання для самостійної роботи № 9

Тема. Історія філософської думки в Україні

План

1. Загальні особливості та періодизація української філософії.
2. Філософські ідеї Г.С. Сковороди. Г.С. Сковорода про світ Біблії.
3. Київська екзистенційно-антропологічна школа.
4. Розуміння свободи у філософії І.Бичка.
5. Сучасні українські філософи: В. Кебуладзе, Т. Лютий, О. Хома, А. Дахній.

Основні терміни та поняття: антеїзм, кордоцентризм, екзистенційність, естетичність, макрокосм і мікрокосм, світ Біблії, принцип сродної праці, самопізнання, нерівна рівність, червоний позитивізм, червоний екзистенціалізм, свобода.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Особливості української філософії: екзистенційність, кордоцентричність, сентиментальність, антеїзм. Періодизація української філософії. Філософія Г. Сковорода. Онтологія: вчення про три світи і дві натури. Філософія серця, вчення про "сродну працю". Київська філософсько-антропологічна школа другої половини ХХ ст. Філософський доробок П. Копніна і фундатор школи В. Шинкарук. Представники: І. Бичко, В. Табачковський, М. Попович, С. Кримський, В. Ярошовець. Проблема людини та її виявів у сфері діяльності, свободи, культури тощо. Сучасні українські філософи та проблематика, якою вони займаються.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Проаналізуйте основні риси української філософії.
2. Як вплинули філософські ідеї Г. Сковороди на розвиток української духовної культури?
3. Розкрийте основні ідеї Київської екзистенційно-антропологічної школи.
4. Що спільного у розумінні свободи українського філософа І. Бичка з трактуванням свободи в екзистенціалізмі?
5. Охарактеризуйте здобутки сучасних українських філософів?

Завдання для самостійної роботи № 10

Тема. Філософське розуміння світу. Буття, матерія, Всесвіт.

План

1. Онтологія і метафізика як вчення про буття.
2. Історичний аспект усвідомлення буття: Класичні і посткласична моделі розуміння буття
3. Структура буття.
4. Матерія. Матеріальне та ідеальне. Атрибути матерії.

Основні поняття і категорії: буття, віртуальна реальність, всесвіт, гіперреальність, дійсність, дуалізм, еон, ідеальне, іон, картина світу, космос, матеріальне, матерія, макрокосм, мікркосм, метафізика, монізм, онтологія, плюралізм, природний та штучний світи, симулякр, простір, розвиток, ризома, рух, субстанція, субстрат, універсам, форми буття, час.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Онтологія і метафізика. Буття і ніщо. Історичний розвиток уявлень про буття. Функції буття у філософії. Характеристики буття у науковій картині світу. Структура буття: природний світ (географічне середовище, техніка, виробництво); соціальний світ (соціум, етнос, держава); духовний світ (мораль, мистецтво, релігія, філософія). Матерія як філософська категорія. Структура, форми, властивості матерії. Атрибути матерії: рух, простір і час.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Виходячи з тези, що "буття є не стан, а становлення" поясніть своє розуміння того факту, що світ, предмети і явища є водночас індивідуально неповторними в розмаїтті та мають спільні, загальні риси в їх єдності.
2. Проаналізуйте засадничі принципи класичної і пост класичної моделей буття.
3. Як Ви розумієте вислів "Людина націлена на буття"?
4. Охарактеризуйте специфіку просторово-часових відношень в природних і соціальних процесах.
5. Співвіднесіть поняття "матерія", "субстанція", "субстрат".

Завдання для самостійної роботи № 11

Тема. Гносеологія.

План

1. Пізнання як предмет філософського аналізу.
2. Принципи пізнання. Об'єкт і суб'єкт пізнання.
3. Чуттєве і раціональне в пізнанні, їх форми. Інтуїтивне в пізнанні.
4. Філософське вчення про істину та її критерії.

Основні терміни та поняття: агностицизм, відображення, відчуття, гносеологія, діяльність, догматизм, епістемологія, інформація, істина, інтуїція, концепції істини, критерії істини, омана, пізнавальний образ, пізнавальна позиція, суб'єкт і об'єкт пізнання, поняття, принципи пізнання, раціональне пізнання, релятивізм, судження, сприйняття, творчість, умовивід, утилітаризм, уявлення, чуттєве пізнання.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи:

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Пізнання як предмет філософського аналізу: гносеологія та епістемологія. Гносеолічні позиції: оптимізм, скептицизм, агностицизм. Види пізнавальної діяльності. Принципи гносеології. Зміст понять "суб'єкт пізнання" і "об'єкт пізнання". Практика як основа і мета пізнання. Специфіка чуттєвої і раціональної сторін пізнання, їх взаємозв'язок. Форми чуттєвого пізнання: відчуття, сприйняття, уявлення. Форми логічного пізнання: поняття, судження, умовиводи. Роль інтуїції у пізнанні. Істина, її критерії. Концепції істини.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що практика є основою пізнання світу? Чому?
2. Підберіть аргументи, які підтвердять переваги і недоліки чуттєвого пізнання.
3. Як Ви розумієте тезу Р. Декарта "Cogito ergo sum"? Чи погоджуєтесь із нею?
4. Яку світоглядну позицію відтворює тезис: практика – критерій істинності знань?
5. Яка із концепцій істини Вам імпонує? Обґрунтуйте свою позицію.

Завдання для самостійної роботи № 12

Тема. Проблеми методології у сучасній філософії.

План

1. Наука. Основні парадигми науки. Класифікація науки.
2. Характеристика сучасної методологічної ситуації.
3. Сутність та структура методу. Метод, методологія та методика.
4. Методи наукового пізнання.
5. Форми наукового пізнання.

Основні поняття і категорії: антисциентизм, гіпотеза, гуманітарні науки, ідея, метод, методика, методи наукового пізнання, методологія, методологічний плюралізм, методологічна ситуація, класифікація наук, концепція, наукова діяльність, наукова парадигма, науково-технічний прогрес, науково-технічна

революція, природничі науки, проблема, сцієнтизм, теорія, факт науковий, філософія науки.

Методичні рекомендації до виконання завдань самотійної роботи

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Філософія науки і становлення методологічної проблематики. Відмова від тотального методологізму. Плюралізм методологій. Зміст понять "метод", "методологія", "методика". Класифікація методів наукового пізнання. Типи методологій. Структура методу: описова складова, операціональна складова, концептуальна складова. Феномен науки, її суттєві ознаки. Форми та методи емпіричного пізнання. Форми і методи теоретичного пізнання. Факт, ідея, гіпотеза як форми наукового пізнання. Поняття закону, його ознаки. Теорія.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Гаслом сучасного мислення залишається переконання: знання дорівнює добродію, дорівнює вічному спасінню. Чи поділяєте Ви таку думку? Чому?

2. Підберіть до п'яти суджень, які б виражали точку зору емпіризму.

3. Підберіть до п'яти суджень, які б виражали точку зору раціоналізму.

4. Яку світоглядну позицію відтворюють ці рядки німецького фізика-теоретика Макса Борна: "В реальній науці та її етиці відбилися зміни, які роблять неможливим збереження старого ідеалу служіння знанню заради нього самого, ідеалу, в який вірило моє покоління. Ми були переконані, що це ніколи не зможе обернутись злом, оскільки пошук істини є добро само по собі. Це був прекрасний сон від якого нас пробудили світові події"?

5. Ж.-Ж. Руссо писав, що наука відіграла негативну роль у моральному стані суспільства, що добре серце має перевагу над глибоким розумом. М. Монтень вважав, що для того, хто не засвоїть науки добра, будь-яка інша наука може принести тільки шкоду. Сформулюйте аргументи і контраргументи цих тверджень.

Завдання для самотійної роботи № 13

Тема. Філософська антропологія

План

1. Предмет філософської антропології. Історико-філософський аналіз походження людини.
2. Проблематичність людського буття: життя, існування, буття і спів-буття.
3. Homo sociologicus: людина, індивід, особа, особистість.
4. Аксиологія. Роль цінностей у житті людини.
5. Сенс життя як філософська категорія.

6. Абсурд як альтернатива змісту сенсу життя (за А. Камю).

7. Феномени смерті і безсмертя у філософському осмисленні.

Основні поняття і категорії: абсурд, аксіологія, антропогенез, антропосоціогенез, антропологія, безсмертя, бунт, буття людини, вибір, відповідальність, духовність, діяльність, життя, індивід, індивідуальність, інтерес, існування, евтаназія, клонування, людина, особа, особистість, потреба, свобода, сенс життя, соціогенез, смерть, трансплантологія.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Розуміння філософської антропології у широкому і вузькому значеннях. Сутність людини: історико-філософський аналіз. Основні версії, що пояснюють походження людини. Проблема походження людини. Співвідношення природного і соціального в людині. Номо sociologicus: індивід, особа, особистість і індивідуальність. Проблематичність людського буття. Життя та існування людини. Людське буття як “співбуття”. Вибір, свобода та відповідальність як критерії відношення людини до навколишнього світу. Номо loquens: мова як визначальна характеристика людини. Номо politicus: між егоїзмом і товариськістю, між бунтом і покорою. Номо juridicus: філософія прав людини. Соціальні права людини та справедливість. Демократія та права людини. Проблема ціннісних орієнтацій. Аксіологічний вимір гуманізму, постгуманізму і трансгуманізму. Сенс життя. Абсурд. Філософське осмислення проблем смерті та безсмертя людини. Біоетичні проблеми.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Як Ви розумієте настанову "не шукай себе ззовні"?

2. І. Кант вважав, що людина – це завжди мета, по відношенню до якої все інше засоби. Спробуйте обґрунтувати або спростувати цю тезу.

3. Міркуючи про людину, Ж.-П. Сартр писав: "Людина – то передовсім проєкт, який переживається суб'єктивно... Насамперед, екзистенціалізм віддає у володіння кожній людині її буття і покладає на неї повну відповідальність за існування... Екзистенціаліст ніколи не розглядає людину як мету, бо людина завжди не завершена...". Спробуйте дати характеристику екзистенціальному розумінню суті і мети життя людини.

4. У різні епохи були сформульовані відмінні розуміння свободи. Епікур вважав, що свобода є наслідком прагнення людини уникнути ситуації страждання. Аврелій Августин писав, що свобода людини в її любові до Бога та презирстві до себе. Д. Дідро стверджував, що дійсна свобода людини неможлива. Які позиції ці твердження виражають?

5. На думку Епікура, завдання філософії полягає в тому, щоб позбавити людину страху перед смертю: "поки ми існуємо, смерть не присутня, а коли смерть присутня, тоді нас нема". Чи погоджуєтесь Ви з такою позицією, Чому?

Завдання для самостійної роботи № 14

Тема. Проблема свідомості у сучасній філософії.

План

1. Філософські погляди на природу і сутність свідомості:
2. Структура та функції свідомості.
3. Психоаналітична філософія: З. Фройд, К.-Г. Юнг, Е. Фромм.
4. Взаємозв'язок свідомості, мислення і мови.
5. Свідомість і штучний інтелект.

Основні поняття і категорії: Аніма і Анімус, архетипи, біхевіоризм, відображення, відчуження, витіснене, вульгарний матеріалізм, ерос і танатос, колективне несвідоме, комплекс Едипа/Електри, інтелект, мислення, мова, несвідоме, психіка, психоаналіз, принцип мати/ принцип бути, свідомість, самосвідомість, сублімація, штучний інтелект.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Зміст понять "свідомість", "психіка", "інтелект". Філософія про природу свідомості. Характеристика, структура і функції свідомості. Психоаналіз про свідомість. Свідоме і несвідоме: Super-Ego (Над-Я), Ego (Я), Id (Воно). Основні ідеї З. Фрейда, К.-Г. Юнга, Е. Фромма. Свідомість і мислення, свідомість і мова. Поняття штучного інтелекту, комп'ютерний світ як нова реальність. Біонічний і прагматичний напрямки розвитку штучного інтелекту. Можливості і переваги штучного інтелекту. Недоліки і проблеми штучного інтелекту.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Проаналізуйте основні концепції походження свідомості. Яка Вам імпонує? Чому?
2. Охарактеризуйте структуру самосвідомості.
3. Співвіднесіть поняття "свідомість", "дух", "душа", "психіка", "інтелект".
4. Для З. Фрейда людина психоеротична істота, для К.-Г. Юнга – архетипна істота, а для Е. Фрома – психосоціальна істота. Яке із тверджень Ви поділяєте? Аргументуйте.
5. Наведіть аргументи і контраргументи щодо можливостей і переваг штучного інтелекту.

Завдання для самостійної роботи № 15

Тема. Соціальна філософія та філософія історії.

План

1. Суспільство як предмет філософського аналізу.
2. Поняття суспільства. Його історичне виникнення, структура і функції.
3. Концепції суспільства у філософії.
4. Співвідношення суспільства і природи. Коеволюція.
5. Філософії історії: предмет, структура і функції.
6. Формаційний підхід до розуміння історії.
7. Цивілізаційний підхід до аналізу суспільства.

Основні поняття і категорії: аграрне суспільство, базис і надбудова, індустріальне суспільство, інформаційне суспільство, історія, коеволюція, культура, науково-технічна революція, особа, природа, соціальна філософія, структура суспільства, суспільний прогрес, суспільство, теорії походження суспільства, філософія історії, формація, цивілізація.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Суспільство як предмет філософського аналізу. Фактори, що сприяли виникненню суспільства. Функції суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства. Суспільство як самоорганізуюча і саморозвиваюча система. Суспільство і природа. Суспільство як система соціальних відносин. Типологія соціальних відносин. Система регуляції соціальних відносин. Інституційний характер соціальної діяльності. Типи соціальних інститутів. Філософія історії як напрям філософського знання. Проблема спрямованості історії. Сенс історії та можливе її завершення. Поняття суб'єкта історії. Роль особи в історії. Історія: формаційний і цивілізаційний підходи.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. На Вашу думку, людина впливає на суспільство чи суспільство впливає на людину? Обґрунтуйте свою позицію.
2. Охарактеризуйте чинники, які зумовили виникнення суспільства?
3. Що таке коеволюція?
4. Співвіднесіть поняття "природа", "суспільство", "техніка".
5. Чому, на Вашу думку, наука і техніка є критеріями суспільного прогресу?

Завдання для самостійної роботи № 16

Тема. Філософія у контексті сучасної глобалізації.

План

1. Сутнісні характеристики глобалізації. Глобалізм і антиглобалізм.
2. Демографічні проблеми глобалізації.
3. Антропологічні проблеми глобалізації.
4. Глобальні й регіональні екологічні проблеми.

Основні поняття і категорії: антиглобалізм, біосфера, ВООЗ, глобалізм, глобалізація, диверсифікація, демасифікація, демографія, демографічний вибух, здоров'я, екологія, екологічна криза, етнос ідентичність, медицина, ноосфера, Римський клуб, світ-системний аналіз, сталий розвиток, техногенні чинники, трансгуманізм, урбанізація, уніфікація, хвороби.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи

Опрацюйте тему за планом, дотримуючись логіки викладу матеріалу. Сучасне розуміння сутності глобалізму. Діяльність Римського клубу. Антиглобалізм. Основні глобальні проблеми. Демографічні особливості розвитку глобального суспільства: урбанізація, міграція, епідемії, війни, субкультура "childfree" тощо. Здоров'я людини як цінність. Охорона здоров'я. Проблема збереження національно-релігійної ідентичності. Глобальна екологічна ситуація, основні напрямки збереження екосистем. Можливі шляхи вирішення глобальних проблем.

Завдання для самоперевірки і самоконтролю:

1. Що таке глобалізація?
2. Які глобальні проблеми Вам відомі? Чи можливе їх вирішення?
3. Проаналізуйте ризики, що пов'язані зі збереженням здоров'я людини?
4. Охарактеризуйте екологічні аспекти розвитку Житомирщини. Чи зможе Житомир стати "зеленим" містом?
5. Підготуйте презентацію (до 10 слайдів) щодо однієї із глобальних проблем.

Рекомендована література

Основна:

1. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія / пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. Вид. друге. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. 536 с.
2. Петрушенко В.Л. Філософія : підруч. для студ. вищ. закл. освіти III-IV рівнів акредитації. Львів : Магнолія 2006, 2011. 504 с.
3. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія : підручник. Вид. 3-тє, стер. Київ : Академвидав, 2009. 592 с.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник. / за ред. Г.І. Волинки. Київ : Каравела, 2010. 464 с.
5. Філософія : підручник / за заг. ред. В. І. Ярошовця. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 648 с.
6. Філософія прав людини / за редакції Ш. Госепата та Г. Ломанна; Пер. з нім. О. Юдіна та Л. Доронічевої. Київ : Ніка-Центр, 2016. 320 с.
7. Щерба С. П. Філософія : підручник / за ред. С.П. Щерби. 4-те вид. Житомир : Полісся, 2010. 547 с.
8. Черній А. М. Філософія : навч. посіб. для самост. роботи студ. - К. : Академвидав, 2011. 392 с.

Додаткова:

1. Воронкова В. Г. Філософія : навч. посіб. Київ : Професіонал, 2004. 464 с.
2. Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2004. 488 с.
3. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 416 с.
4. Історія філософії України. Хрестоматія: навч. посібник / упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. Київ : Либідь, 1993, 560 с.
5. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / під керівництвом Барбари Кассен : пер. з фр. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, Т. 1. 2009. 576 с.
6. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / під керівництвом Барбари Кассен : пер. з фр. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, Т. 2. 2011. 488 с.
7. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / під керівництвом Барбари Кассен : пер. з фр. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, Т. 3. 2013. 328 с.
8. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / під керівництвом Барбари Кассен : пер. з фр. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, Т. 4. 2016. 440 с.
9. Кремень В. Г., Ільїн В. М. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підручник. Київ : Книга, 2005. 525 с.
10. Кремень В. Г., Ільїн В. М. Філософія: логос, софія, розум : підручник. Київ : Книга, 2007. 430 с.

11. *Мультиверсум. Філософський альманах* : наук. вид. Київ : Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, 1998 – 2013.
12. Пазенок В. С. Філософія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2008. 280 с.
13. Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни. персоналії, сентенції : для студ. вищ. навч. закл. Львів : Магнолія 2006, 2011. 352 с.
14. Саух П. Ю. Філософія: навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету, 2003. 254 с.
15. Філософія. Навчальний посібник / за редакцією І. Ф. Надольного. 7-ме вид., стер. Київ : Вікар, 2008. 535 с.
16. Філософія: ідеї, ідеології, персоналії / уклад. Ю. В. Омельченко. Київ : Ракша М. О., 2009. 296 с.
17. Філософія: світ людини : курс лекцій / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. Київ : Либідь, 2004. 432 с.
18. *Філософська думка* : укр. наук.-теорет. часопис/ Нац. акад. наук України, Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди. Київ : Академперіодика. 2009 – 2023.
19. Філософський енциклопедичний словник / голов. ред. В. І. Шинкарука. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
20. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навчальний посібник / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. Київ: Знання, 2012. 621 с.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка
URL: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe
2. Бібліотека українських підручників URL: <http://pidruchniki.ws/>
3. Лекторій Café Philosophique.
URL: <https://www.youtube.com/channel/UC4f4aHcZLG68nnpDcthSKJA>
4. Лекторій Plato's Cave.
URL: <https://www.youtube.com/channel/UCdymTSU5CS-pOzo6clD8p5g>
5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
URL: <http://nbuv.gov.ua>
6. Філософія і релігієзнавство URL: <http://tureligious.com.ua/>
7. Читиво. Електронна бібліотека. URL: <https://chtyvo.org.ua/>
8. Platona.net. URL: <http://platonanet.org.ua/>
9. Ukrainian Index of Philosophy. Національний реєстр академічної філософії URL: <http://www.philosophy.ua/>

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ З ОBOB'ЯЗКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
"ФІЛОСОФІЯ" ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 05 СОЦІАЛЬНІ ТА
ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ**

Підписано до друку . Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Ум.-дрк. арк. 2,9.
Наклад 100. Зам.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ЖТ №10 від 07.12.2004р.
електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua